

Lidelsen møtes med alvor og respekt. Samtidig er hans sentrale poeng den enkeltes mulighet for nettopp mestring når livet blir for vanskelig, når det verste skjer – det mulige i det umulige, uten bagatellisering eller lettvinne oppskrifter. Noen traumer er så omfattende og ødeleggende at tiden ikke vil lege alle sår. God psykiatrisk behandling kan avhjelpe noe. Egeninnsats for økt mestring kan lindre.

Når livet røyner på består av essayliknende kapitler og underkapitler, herunder livsvignetter, utdypende omtale av stress og ulike livskriser (da også av alvorlig/fatal art), allmenne krisereaksjoner og utmattelse samt mestringstrategier. Delen om livsstyrketrening er et vesentlig bidrag, likeså inkludering av krise og livssmerter i normaltilværelsen.

Synet på krisepsykiatriens rolle og nytte har endret seg i de senere år. Vi ser at i krise er behovene individuelle og ofte vanskelig å forutsi. De hardt prøvede kan vise seg å tåle enda mer, den som har fått til alt så langt kan knekke helt. Psykologisk intervensjon og behandling må gis på indikasjon med oppmerksomhet omkring bivirkninger og alternativer. Alle skal ikke gå i terapi.

Dette er en klok og nyttig utgivelse for fagfolk, og den er også egnet som selvhjelps litteratur. Den kan leses av alle som livsstyrketrening.

Nina Helene Alnes

Vinderen distriktpsikiatriske senter
Diakonhjemmet Sykehus

Den siste stadsfysikus ser tilbake

Larssen AV.

Den siste stadsfysikus

Minner og erfaringer. 311 s, ill.

Molde: HelPed, 2008. Pris NOK 395

ISBN 978-82-992815-4-6

Arne Victor Larssen (f. 1938) har et langt og variert yrkesliv bak seg som offentlig lege. Som mange distriktsleger i sin generasjon begynte han karrieren i et utkantområde, men i motsetning til de fleste gikk han

tidlig over i ledende samfunnsmedisinske stillinger, bl.a. som stadsfysikus i Oslo etter Fredrik Mellbye (1917–99). På denne måten ble han selv involvert i mange beslutningsprosesser som bestemte helsevesenets kurs og innhold, og han erfarte og gjennomlevde de dramatiske endringene

i helsevesenet fra slutten av 1960-årene og frem til vår tid på nært hold.

Første del omhandler perioden som distriktslege, deretter beskriver han sin tid i Helsedirektoratet under Karl Evang (1902–81) og Torbjørn Mork (1928–92). Fylkeslegetiden i Møre og Romsdal gis bred plass, mens den siste og mest omfattende del av selvbiografien er viet de turbulente årene som siste stadsfysikus i Oslo og senere som fylkeslege samme sted. Stadsfysikusembetet i Oslo ble omgjort til fylkeslegeembete i 1988. Larssen har også gjort tjeneste som assisterende helsedirektør.

Denne selvbiografien er ingen tradisjonell historie om en offentlig leges liv og karriere. Det dreier seg om en seriøs, analytisk og interessant redegjørelse om den sentrale helseforvaltnings samtidshistorie eller, om man vil, den sentrale styring av vårt offentlige helsevesen. Beretningen er skrevet av en kunnskapsrik og velutdannet samfunnsmedisiner med betydelig intellektuell kapasitet. Den er åpenhjertig og beskriver forfatterens forhold til etaten, organisasjoner og personer på en svært direkte måte. Selvsagt er fremstillingen subjektiv, det gir forfatteren også klart uttrykk for. Imidlertid er han grundig i sin argumentasjon, og ikke minst er fremstillingen tydelig og veldokumentert. Ved siden av maktspill og maktforhold bak beslutningene i den sentrale styringen av helsevesenet er et gjennomgangstema at den samfunnsmedisinske kompetanse, som han definerer som en kombinasjon av medisin, økonomi og jus, ikke har fått tilstrekkelig politisk gjennomslag på de ulike nivåer. Dette har ifølge forfatteren bl.a. sammenheng med at slik kompetanse er blitt oppfattet som for sterk og avgrensende for politisk virksomhet.

Språket er direkte og greit. Det er preget av forfatterens lange fartstid i helsevesenet. Flere illustrasjoner bidrar til å kaste lys over forholdene som omtales.

Den siste stadsfysikus anbefales alle leger, øvrig helsepersonell, jurister og samfunnsvitere som arbeider innen administrasjon og forvaltning av helsetjenestene, samt studenter ved universiteter og høyskoler. Den bør også være interessant for politikere på sentralt, regionalt og lokalt plan samt for dem som har interesse for og nytte av å vite hvordan forvaltningen arbeider. Den har også et viktig profesjonshistorisk aspekt som gjør den ytterligere attraktiv for leger.

Hans Petter Schjønsby
Brumunddal

Historisk blikk på katastrofepsykiatrien

Sund A.

Historien om katastrofepsykiatrien som nytt fagområde i Norge

154 s, ill. Hønefoss: Forsvarets sanitet, 2008.

Pris NOK 350

ISBN 978-82-992409-6-3

I 1970–80 årene utviklet det seg en gren innen psykiatrien her i landet som ble kalt «katastrofepsykiatri». Internasjonalt kunne denne spores tilbake til krigsopplevelser under den annen verdenskrig. Arne Sund ble

tidlig engasjert i dette feltet og har nå på vel 150 sider gitt et bilde av utviklingen frem til 1984, da han gikk av som overlege ved Forsvarets sanitet (Kontoret for katastrofepsykiatri) og som professor i bistilling ved Universitetet i Oslo. Utgivelsen er rikelig illustrert med fotografier, også fra hans egen militærpsykiatriske karriere.

Men hva er nå katastrofepsykiatri? Et norsk begrep, må vi si, som omfatter diagnostikk og behandling av personer som har vært utsatt for ekstreme påkjenninger. Men å behandle katastrofepsykiatrien som et nytt fagområde er vel å ta for hardt i. Traume-psykiatrien er en viktig del av psykiatrien, men kan neppe kalles et nytt fagområde.

Gjennom de siste år er traume-psykiatrien blitt inkorporert i militærpsykiatrien og i den alminnelige psykiatri. I mange kommuner og bedrifter er det etablert krisegrupper. Psykiatrien gikk her i spissen. Arne Sund og medarbeidere har vært viktige med sin nøkterne holdning – blant annet ved ikke å sykeliggjøre normale psykiske reaksjoner.

Man har innsett at ved å bringe kunnskap ut til alminnelige mennesker, vil mange i den kriserammedes nærmiljø kunne tre støttende til – uten at problemene blir definert som sykdom.

Sund beretter også om sin egen profesjonelle utvikling. Han har erfaring fra Milorg-tjeneste under krigen, som bataljonslege i Tysklandsbrigaden og som lege ved felt-sykehus under Koreakrigen. Han redegjør inngående om sentrale begreper og arbeidsmetoder innen feltet. Til slutt omtaler han psykiske aspekter ved brannskader og ulykker, spesielt Jotun-brannen i 1976 og *Alexander Kielland*-ulykken i Nordsjøen i 1980.

Forfatterens siktemål har vært å redegjøre for utviklingen etter krigen frem til 1984. For dagens lesere ville det ha vært interessant med en diskusjon av kontrover-